

# PRIHODNOST DRUŽINE

V ŽARIŠČU

UVODNIK

V ŽARIŠČU

- Karmen Pečarič Podobnik, Družina in smisel
- A. B., Nastajanje družine
- Tina, Prekinjeno življenje
- Izjava, Krepimo vzgojno moč družine
- Marija Imperl, Ljubo doma, kdor ga ima
- Maja Žerovnik, Mami
- Mirko Ružič, Šola za starše? Ste znoreli? Kaj vam pa je?
- Sonja Fornazarič, Pismo
- Nace Polajnar, Podoba družine
- Chiara Lubich, Družina je prihodnost
- V. K., Iz naročja jutranje zarje pride zate rosa tvojega otroštva

22

NAŠ POGOVOR

- Polona Dominik in Mateja Erjavec, Riccardo Lucchini

25

RAZREDNE URE

- Marjeta Smolej, Razrednik, vez med otrokom in starši

30

BITI VZGOJITELJ

- Janez Poljanšek, Bog je 'rekel' in 'videl'
- Agnes Rose, Meditacija ob Mojstru Eckartu
- Dušica Zupančič, Osebni dnevnik

33

VZGOJNA PODROČJA

- Milica Šturm, O vijoličastem zajčku
- Marjeta Cevc, Za demokracijo je potrebno zaupanje
- Ivan Ferbežer, Univerzitetna izobrazba vzgojiteljic?
- Bogdan Žorž, Vzgoja za odnose med spoloma

40

IZKUŠNJE

- Franci M. Kolenec, Deset let poletne šole
- Mira Mikec, Učna družba
- Andreja Pavlin, Kako sodelujem

43

POGOVORI IN SVETOVANJE

- Angelca Žerovnik, Kaj pa spolnost?

44

PREBRALI SMO

46

IZ ŽIVLJENJA DKPS

49

NAPOVEDNI KOLEDAR

50

POVZETEK

50

AVTORJI

# DRUŽINA IN SMISEL

Nasredin je iskal ključ. Sosedu se je zasmilil in ta mu je pomagal iskati. Ko ga nista in nista mogla najti, je sosed Nasredina vprišal:

"Mula, kje pa si izgubil svoj ključ?"

"Nekje notri, v hiši!" mu je odgovoril Nasredin.

"Ja, človek, zakaj ga potem iščeva tukaj na dvorišču?" se je razjezil sosed.

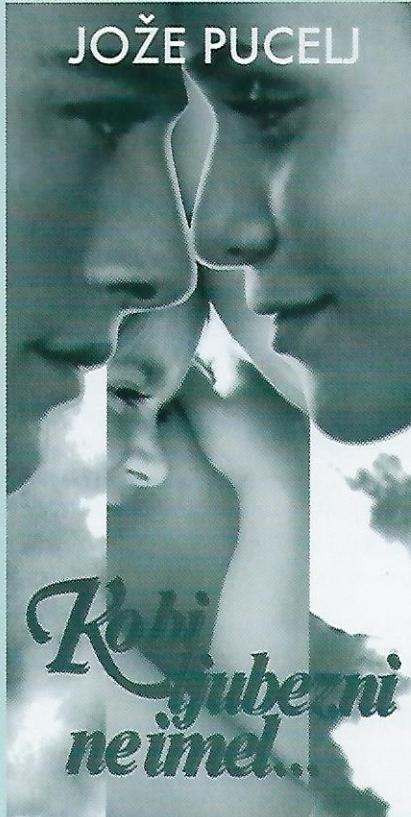
"Tukaj je bolj svetlo!" ga je ravno tako jezno zavrnil Nasredin.

Neumni Nasredin, kajne? Zamenjajmo sebe z Nasredinom, ključ z življenjskim smisлом in svetlobo z reklamo, pa bomo hitro podobni Nasredinu. Svojega življenjskega smisla navadno ne iščemo tam, kjer vemo, da ga bomo našli, ampak tam, kjer je več reklame.

Mnogo ljudi je nekoč in še danes našlo svoj življenjski smisel v družini. A čedalje več ljudi išče svoj smisel v dosežkih, moči, uspehu in materialnemu udobju. Toda to nudi le bežen občutek zadovoljstva, ki ne more nadomestiti življenjskega smisla. Ima pa več reklame.

Ko smo zbirali članke za žariščno temo o družini, smo imeli veliko pomislekov. Je naša tema aktualna ali spet ponavljamo staro pesem? Kaj hočemo s pisanjem o družini doseči, kaj povedati? Katere vidike družine bi bolj poučarili? Kaj manjka?

Zagotovo z nekaj članki ne bomo pokrili vse vsebine o družini. Ravno tako ne želimo govoriti samo o težavah. Nočemo delati poceni reklame. Ne želimo nikogar kritizirati, ne zapirati oči pred slabostmi. Preprosto se želimo pogovarjati o družini. Želimo govoriti o njej z obzirnostjo in vdrinjo in si hkrati prizadevati za najpogostejo in najboljšo obliko družine: oče, mati in otroci. Vsaki družini bi radi izrazili spoštovanje in podporo.



Sodobna družina ni v prijetnem položaju: starši so razpeti med domom in službo, v neprestani naglici, včasih v pomanjkanju sredstev, v skrbih za otroka, za njegovo zdravje, šolanje, težave in hobije; matere so pogosto preutrujene, očetje odsotni ... Bog ne daj, da se temu pridruži še bolezen, nesreča, izguba zaposlitve, alkoholizem ... In kdo podpira družino? Morda stari starši, drugače pa je deležna obilja kritik, obsojanja in 'pametnih' nasvetov. Današnja družina potrebuje veliko podpore, tako od zunaj kot od znotraj.

Raziskave sodobne družine (Rener, 2000) ugotavljajo troje. Prvič, tudi v Sloveniji se model etične in vzgojne družine premika k modelu čustvene in podporne družine. Drugič, v informacijski dobi se mora družina veliko bolj kot nekdaj dogovarjati

in pogajati na vseh ravneh (mož - žena, starši - otroci, bratje - sestre). Tretjič, v življenju mladih se povečuje pomen staršev, predvsem matere, tako na čustveni kot instrumentalni ravni. To pomeni, da družina, predvsem starši, odgovarja na potrebe svojih otrok, ki jih v večini primerov podpira. (Raziskava: Mladina '98.)

Tudi druge raziskave kažejo, da, v nasprotju s splošnim prepričanjem, sodobni ljudje spet malo bolj cenijo družinsko življenje in družinske vrednote. Ali imamo upanje? Bo družina zmogla premagati globoko krizo in uničevalna nasprotja sodobnega sveta?

Se bomo ovedli pravi čas? "Mar ni vrhunski paradoks v tem, da lahko tako ganljivo skrbimo za potomstvo npr. v ekološkem ali ekonomskem pogledu in pri tem pozabimo, da naravnost drvimo v situacijo, ko tega potomstva sploh ne bo?" se v svoji knjigi *Ljubezen, družina, vrednote* retorično sprašuje dr. Janek Musek. V isti knjigi avtor krizo družine povezuje s krizo človekovega življenjskega smisla: "Naša doba izgublja zaupanje v smisel. Iluzorno ga pričakuje v zadovoljstvih in dosežkih, ki so v bistvu drugorazrednega pomena. In ker zato tu ne najde pravega zadovoljstva, začenja sploh izgubljati zaupanje v smiselnost česarkoli, celo v smisel družinskega življenja, v smisel ljubezni, poštenja, ustvarjanja in žrtvovanja."

**Bomo našli svojo srečo? Se bomo morali ljudje sedanjosti ponovno naučiti, da se sreča ne da najti, ne da zajeti, ne da obdržati? Vse to je mogoče samo v posebnem svetu osebnega bitja. Kajti sreča ni to, kar imamo, sreča je to, kar čutimo. Ali kot trdi dr. Janek Musek: "Ni je zunaj življenja, sreča je življenje, ki ima vrednost in smisel."**

# NASTAJANJE DRUŽINE

Sva dva, ki sva s poroko začela skupno pot in šele zdaj, ob pričakovanju prvega otroka, čutiva, da postajava družina. Za najino družino si želiva ljubezni, razumevanja, spoštovanja, iskrenosti, sprejetosti, varnosti. Zavedava se, da se je za ta ideal potrebno prav vsak dan truditi, treba je vztrajati, saj je življenje nepredvidljivo in polno presenečenj.

Kako je narava poskrbela, da je devet mesecev ravno pravšnje obdobje! Telo se počasi spreminja in zori, hkrati postopoma najino dvojino pripravljava na množino in zoriva za novega družinskega člena, pa tudi dovolj časa je, da se uredi 'gnezdo'.

Najina nosečnost se je začela najprej z nepopisno srečo in hvaležnostjo, da nama

je bila podarjena ta milost. In potem čudenje: da iz očesu nevidnega začetka raste življenje. In da raste v meni. Da je tudi najino, čeprav podarjeno. In da je ta sreča samo najina, enkratna, čeprav so jo doživljali že neštetni pred nama in jo bodo tudi breztevilni v prihodnosti.

Potem strah, da ne bo kaj narobe, saj se danes veliko nosečnosti konča s spontanim splavom. Še mnogo je strahov in strahcev, ki jih spustiva k sebi vsak dan le s preprostim pritiskom na TV-daljinca, ko zavrtiva radijski gumb, prebereva časopis, se sprehodiva po mestu. Koliko pasti in zank sodobnega življenja, ki se vedno iztečejo v že stereotipno vprašanje: Zakaj sploh danes rojevati otroke?

Najin osebni strah in skrb: Ali bova znala biti oče in mama? Besedi, ki nista več le abstraktna pojma, pač pa konkretni osebjaz in ti - in ne več on in ona. Odgovornost za novo življenje sva sprejela - pa sva kljub zrelosti (ali pa prav zaradi nje) negotova, nesamozavestna in v skrbeh, če in kako bova zmogla.

Pričakovanje otroka prinaša raznovrstne pozitivne občutke. Veseliva se vseh sprememb, tudi omejitev, ker veva, da so potrebne, smiselne. Veselo pričakovanje je živo pri najinih bližnjih, pri prijateljih, znancih. Ne le da so vsi bolj pozorni, pač pa naju vidijo predvsem kot bodočo mamo in očeta, ostale vloge (hčerka, sin, teta, sosed, ekonomist...) so se umaknile nekam daleč.

Zavedava se, da je vzgoja otrok težka in zahtevna naloga. Hkrati pa so pričakovanja ter podoba o družinskem življenju pred rojstvom otroka nekako idealizirana, romantična (nežni, okrogolični dojenčki, mehki copatki...). In mogoče je tako prav, saj je po izživetem romantičnem obdobju teža resničnosti lažja in znosnejša.

Mešanica skrivnostnega pričakovanja, sreče, občutka odgovornosti, skrbi in strahu je prisotna vseskozi, le da prevladuje zdaj

bolj ena sestavina, drugič druga, zdaj pri enem, drugič pri drugem. In sama sem večkrat potrebna tolažbe, stvarnega pogleda, saj me plašijo tako dejstva kot domišljija.

Danes niti nosečnost niti porod nista le 'ženska stvar' in to samo bogati in utruje partnerske odnose.

Nosečnost res doživljava skupaj, zato ni samo *moja* nosečnost. Pogovarjava se o vseh spremembah, občutkih, težavah - to je samoumevno, kot da mora biti samo tako in nič drugače. Vzameva si čas za sprehode, skupaj sva obiskovala šolo za starše, skupaj hodila na vse pregledе. Večkrat me mož pokliče iz službe in vpraša: »Kako sta? Dvojino je začel uporabljati od trenutka, ko sva zagotovo vedela, da je spočeto novo življenje. In od takrat smo v naši družini trije. In pri vseh najinih odločitvah, pomembnih in manj pomembnih, upoštevava to še nevidno bitjece.

Kakšna razlika od takrat, ko sta najini materi pričakovali naju! Nobenih priprav, svetovanj, pogostih pregledov, ultrazvoka, specializiranih revij, nobene šole za starše, nobenega očeta pri porodu.

Danes pa še razkošna industrija otroške kozmetike, oblačil, opreme, vozičkov, prehrane. Doslej sploh nisem opazila, koliko specializiranih trgovin za dojenčke in otroke je v Ljubljani. Koliko modelov, barv - vse ustreza najnovejšim modnim zahtevam - in seveda primerne cene. Kup pripomočkov za omiljenje te in one nosečniške težave, poenostavljenje ali olajšanje življenja z dojenčkom. Ogromno olajšav in ugodnosti, hkrati pa še več nevarnosti in pasti. In koliko manj otrok kot včasih!

Tudi dva sta lahko družina.

Vendar je odnos JAZ - TI bogatejši, drugače osmišlen, tudi zahtevnejši, ko vanj vstopi OTROK.



Foto: Srečo Šterl

# PREKINJENO ŽIVLJENJE

Kadarkoli se spominjam stvari, ki so se mi dogajale, je to zame še vedno zelo boleče, ker hkrati podoživljam občutke, ki so jih spremljali. Ko obnavljam preteklost, se počutim, kot da bi si razparala trebuh in bi se pokazalo črevesje. Včasih sem se zgrozila ob misli, v kakšnem stanju neki je po tolikih odvajalnih čajih in tabletah. Danes to bolj ali manj jemljem kot ceno za svoj razvoj. Verjetno sem morala skozi to. Mnogih obdobjij se zelo slabo spomnim, za eno leto se mi zdi, da sem ga preživelata kot v vakuumu. Težko rečem, kaj je povzročilo bulimijo pri meni in kaj od tega se lahko pojavlja kot vzporednica pri drugih dekletih. Vzrokov je veliko, povezali so se v mrežo in padli na plodno podlago. Verjetno je ta dogajanja težko opisati zato, ker so vzroki podzavestni, prav tako tudi posledice. Menim, da je rešitev v tem, da v zavesti preverjaš čim več svojih reakcij, da se čim bolj pogovarjaš sam s sabo in tako ponovno vzpostaviš stik sam s seboj. Po mojem je pri tej motnji nevarno to, da se na videz dokaj nenevarno početje, npr. hujšanje zaradi nekaj kilogramov odvečne teže, lahko nadaljuje v leta trajajočo obsedenost, ki ima za posledico socialno izolacijo, psihično stagnacijo in fizični propad.

Zelo natančno lahko določim zunanjost prelomnico v življenju, ko sem se odločila, da bom shujšala in s tem vzela stvari v svoje roke: sošolka, s katero sva sedeli skupaj v šolski klopi, mi je rekla, da mi špeh visi čez pas. Mogoče ga je bilo res malo, ampak samo malo, sicer po svoji današnji oceni nisem imela niti kilograma odvečne teže. Ampak njena izjava je padla na plodna tla in začela sem s shujševalno dieto. Bila sem precej negotova najstrica, brez prijateljic, ker sva se z mamo po ločitvi vsako leto selili in sem zato tudi šolo vsako leto menjala. Gimnazijo sem sicer obiskovala 'v enem kosu', selitve in ločitve pa so se vseeno nadaljevale. Z očetom od svojega desetega

(ko sta se moja starša ločila) pa do petindvajsetega leta nisem imela nobenih stikov. O njem sem imela čisto svojske predstave in tudi danes mi še ni čisto 'jasen'. Mama me je imela za svojo 'prijateljico' in mi je zaupala podrobnosti, ki so bile zame neprijetne in jih nisem hotela niti slišati. Nisem upala reči, da ne želim biti njen prijateljica, ampak potrebujem mamo. Še danes sem alergična na mame, ki v svojih hčerah iščejo zaveznice za svoje probleme. To je po mojem ena od zlorab otrok. Starši naj si poiščejo notranjo moč, da tega ne počnejo. Otroci so zelo ranljivi in občutljivi in tega se morajo starši zavedati. Ne smejo zlorabljalati svojih otrok. Skoraj gotovo je ta odnos vzrok za mojo bulimijo. Moja mama še vedno težko prenese pogovor o tem in še precej časa po zdravljenju je preverjala, če se je bulimija res končala. Šele pred kratkim sem začela razumeti, kako je tudi njobolelo. Verjetno bolj razumem zdaj, ko imam tudi sama otroke. Razumem njeni nemoči in občasne resnične ali zaigrane napade besa, s katerimi me je poskušala prestrasti, da bi me odvrnila od mojega 'nenormalnega' obnašanja, vendar ne odpuščam njene nesposobnosti, da bi imela rada in skrbela za svojega otroka. Razumem jo, ampak ne pozabljam, čeprav me ne obremenjuje več tako zelo kot včasih. Danes vem, da nisem bila nenormalna jaz (tako me je etiketirala moja mama), ampak je bilo nenormalno moje otroštvo. Za to nosijo odgovornost moji starši. Moja odgovornost je, da iz osnov, ki sem jih dobila, naredim kar največ, da se razvijem, kolikor zmorem. To je dolžnost vsakega človeka.

Tako se je torej začelo, najprej z dieto, ki sem si jo določila sama, potem pa sem jo stopnjivala tako daleč, da po nekaj tednih nisem jedla skoraj nič več. Obsedena sem bila z izračunavanjem kalorij. Menstruacijo sem izgubila, pa me to ni niti najmanj

skrbelo, saj je bil moj ideal čim bolj deška postava. Čedalje manj in slabše sem spala. Večno sem bila lačna, komaj sem čakala na jutro in ob petih zjutraj sem se tihotapila v kuhinjo, kjer sem pojedla svoj zajtrk: kislo kumarico in nekaj gramov kruha. Potem sem lakoto poskušala utišati z delom – pripravila sem zajtrk za ostale in pospravila ter počistila. Imela sem občutek, da imam nadzor nad svojim življenjem in da naravniki zame ne veljajo. Hujšala sem in bila ponosna na svojo odločnost in doslednost ter samodisciplino. Mislim, da mama ni nič opazila. Bila je zadovoljna s svojo pridno, neproblematično deklico, ki ji je še nekaj let

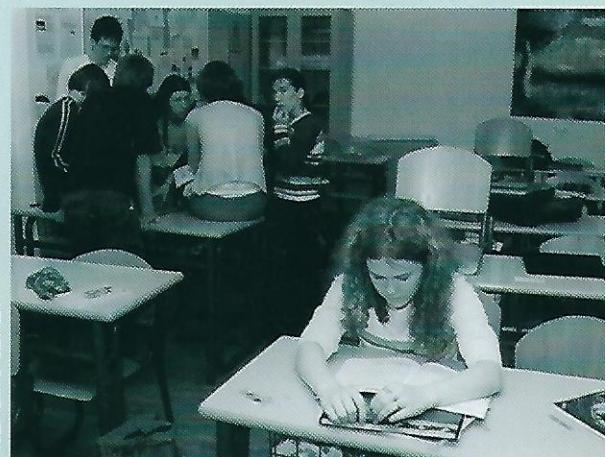


Foto: Tamino Petelinšek

prej delala probleme s svojo trmo vsakič, ko si je mama omislila novega spremiševalca.

Ocene v šoli (takrat sem hodila v drugi razred gimnazije) so bile krasne, cele dneve sem delala same koristne reči: če se nisem učila, sem opravljala kakšna gospodinjska dela. Najraje sem konec tedna ostala sama doma in počistila celo hišo. Seveda sem se izognila kakršnemukoli hranjenju. Shujšala sem do kosti. Bila sem slabotna in izčrpana, vendar se mi to ni zdele slabo, pač pa nekaj, zaradi česar sem v svojih očeh postala bolj popolna. Prijateljica mi je očitala, da kar